

ERGİN YILDIZOĞLU

EMPERYALİZM VE JEOPOLİTİK

KISA BİR TARİHSEL TEORİK GİRİŞ

Remzi Kitabevi

ERGİN YILDIZOĞLU 1952 yılında İstanbul’da doğdu. Halen Londra’da yaşıyor. 1977 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nden mezun oldu. 1989’da Universty of East Anglia Gelişme İktisadi Bölümü’nden ‘Kapitalist Üretim Tazında Kriz Üzerine Teorik ve Tarihsel Bir Çalışma’ teziyle doktorasını aldı. 1993 yılından bu yana *Cumhuriyet* gazetesinde yazıyor. 2001-2016 arası Orta Doğu Teknik Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Bölümü ve 2010-2015 arası Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi’nde, lisansüstü programlarında ‘Küreselleşme ve Yeni Jeopolitik’ başlıklı dersleri sundu.

İktisat ve Görüş dergilerinde, Petrol İş yıllıklarında, *Stratejik Analiz* dergisinde ekonomi ve jeopolitik konularında, *Adam Sanat*, *Sombahar*, *Ludengirra*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Kaçak Yayın*, *Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde sanat-edebiyat, felsefe yazıları ve şiirleri yayımlandı.

Dinozorun Kuyruğu, (2002, Remzi Kitabevi). *Hegemonyadan İmparatorluğa* (2003, Everest), *Küreselleşmeden Sonra- Geçiş Sürecinde Gezintiler* (2006, Ütopya), *2 Emperyalizm ve Siyasal İslam Arasında Türkiye* (2008, Siyah Beyaz) *Kriz Teori ve Gözlem* (2010 Cumhuriyet Kitapları), *Devrim ve Zaman* (2011 Cumhuriyet Kitapları), *AKP Siyasal İslam ve Restorasyon* (2015, Tekin Yayınevi), *Laiklik Savunulmalıdır* (2016, Tekin Yayınevi), *Emperyalizm ve Jeopolitik* (Remzi Kitabevi, 2017).

Edebiyat

Göz Göze Geldiğimizde-Şehir ve Ben (2000, Ümit Yayınevi), *Geceyle “Gece” Arasında* (2003, Alkım), *Çürüme ve Çözülme* (2008, Pan/Heves), *Anabasis* (2014, Tekin Yayınevi), *5280* (2014, Tekin Yayınevi)

ERGİN YILDIZOĞLU

EMPERYALİZM
VE
JEOPOLİTİK

Kısa Bir Tarihsel Teorik Giriş

Remzi Kitabevi

EMPERYALİZM VE JEOPOLİTİK / Ergin Yıldızoğlu

© Remzi Kitabevi, 2017

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Edütör: Mecit Demir

Kapak: Melike Oran

ISBN 978-975-14-1813-5

BİRİNCİ BASIM: Kasım 2017

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

Sema, Ayşe ve Selin için...

İçindekiler

GİRİŞ

Emperyalizm ve Küreselleşme

BİRİNCİ BÖLÜM

Teorik ve Tarihsel Açıdan Genel ve Uzun Dönemli Bir Bakış

1. BİR SÜREÇ ÜÇ KAVRAM.....	21
<i>Bir Mekân Düzenleme Olarak Küreselleşme.....</i>	21
<i>Tanımlamadan Denetlemeye, Coğrafya.....</i>	24
<i>Kapitalizmin Bir Aşaması Olarak Emperyalizm</i>	25
2. SINIFLI TOPLUMLAR VE İMPARATORLUKLAR.....	27
<i>İmparatorluk ve Küreselleşme</i>	28
<i>İmparatorluk ve Üretim Tarzı.....</i>	29
<i>Mülkiyet İmparatorluğu.....</i>	34
<i>Ticaret Yolları İmparatorluğu</i>	36
<i>Ticaretin İmparatorluğu</i>	38
<i>Yeni Bir Tür İmparatorluk-Modern Emperyalizmin Doğuşu</i>	43
3. KRİZ, ŞİDDET, GENİŞLEME, EMPERYALİZM.....	45
4. KÜRESELLEŞMELER	52
<i>[K]üreselleşme- [k]üreselleşme.....</i>	52
<i>İçİ Boş Bir Kavram Olarak 'Küreselleşme'</i>	56
<i>Küreselleşme ve Ekonomi</i>	60
<i>Küreselleş(tir)me ve Bir Bilanço</i>	69

İKİNCİ BÖLÜM

Jeopolitik ve Emperyalizm (Klasik Teoriler)

5. JEOPOLİTİK	77
<i>Kavram mı, Söylem mi?</i>	77
<i>Kriz, Paranoya, Önyargı</i>	80
<i>İki Farklı Paradigma</i>	85
6. KAPİTALİST EMPERYALİZM	96
<i>Rosa Luxemburg</i>	99
‘ <i>Yeni Kapitalizm</i> ’ – <i>Yeni Sorular</i>	103

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Modern Jeopolitik ve Emperyalizm Teorileri

7. YENİ JEOPOLİTİK	126
<i>Yeni Dünya Düzeni</i>	127
<i>Yeni Hegemonya, Yeni Jeopolitik (1950-1989)</i>	131
<i>Paradigmanın Çöküşü</i>	142
<i>Mali Kriz-Depresyon ve 1914 Redux</i>	158
8. MODERN EMPERYALİZM TEORİLERİ.....	161
<i>Yeni Kapitalizm, Yeni Sorular</i>	161
<i>Teorik Coğrafyanın Kaba Bir Haritası</i>	164

Sonuç Yerine

<i>Tarih Olarak ‘Bugün’</i>	204
<i>Bugünün Kapitalizminde Jeopolitik</i> <i>ve Emperyalizm Açısından Kimi Önemli Noktalar</i>	209

GİRİŞ

Emperyalizm ve Küreselleşme

Yaklaşık 25 yıl önce, küreselleşme kavramı, ‘önlenemez’, ‘engellenemez’, ‘önünde durulamaz’, ‘dışında kalınamaz’, ‘her yeri kapsıyor’ gibi büyük, adeta tanrının sıfatlarını anımsatan teolojik iddialarla günlük söyleme girdi. Bu kavram; ekonomiden sosyolojiye, uluslararası ilişkilere, siyaset bilimine kadar birçok alanda, sosyal bilimler tarihinde, büyük olasılıkla daha önce görülmemiş hızla egemenliğini kurdu. Bu durum; bugün geriye doğru bakınca, bu kavramın o zaman adeta ‘pusuda’, saldırmak için uygun zamanı beklediğini düşündürüyor.

Gerçekten de 1980’li yıllar boyunca, ABD Başkanı Reagan’ın ‘İblis İmparatorluğu’na (SSCB) karşı özgür küresel ‘serbest piyasa’ projesini açıklıyordu. İngiltere’nin yeni Başbakanı “Başka alternatif yok” (TINA: There is no alternative) diyordu. Akademik yaşamdan popüler kültüre, ‘İdeolojilerin sonu’, ‘Sınıf kavramı anlamını yitirdi’ gibi savlar; ‘post-modernizm’ gibi gerçekliği yalnızca yüzeye ve parçalarına indirgeyen, ‘evrenselliği’ yadsıyıp, hakikati ‘göreceleştiren’ savlar ve akımlar egemen oluyordu. Adeta bir tarihsel ‘kültürel kayma’ başlıyordu. Bu kültürel kayma, bir ‘şey’in gelmekte olduğunu düşündürüyordu.

‘Soğuk Savaş’ın bitmesiyle kapitalizm; ilk kez yıkıldığı coğrafyaya geri dönüyor, adeta ikinci kez geliyordu, hem de karşı-

tından kurtularak. İkincisi, bu ‘ikinci geliş’ beraberinde, tam da kapitalizmin yapısal krizinin, mali krizleri tetiklemeye başladığı bir sırada, yeni değerlendirme alanlarını uluslararası sermayenin kullanımına açarak büyük bir armağan getiriyordu.

Bu ‘peygamberin’ ikinci ve ikili geliş; 1968 yenilgisinin aydınlar arasında yarattığı moral bozukluğu, düş kırıklığı içinde başlayan Aydınlanma karşıtı post-modern kültürel kaymaya maddi bir zemin sunuyor, post-modernizmin savlarında da kendini tanımlayan bir söyleminin dayanaklarını buluyordu.

‘Küreselleşme’, bu geri gelişin adı oldu. Küreselleşme kavramı hızla yerleşirken, yerleştiği alanlarda, o güne kadar egemen olan, jeopolitik, emperyalizm, ‘dünya ekonomisi’, ‘bağımlılık ve geri bıraktırlmışlık’ gibi kavramları kovdu. Artık ‘kapitalizmden’ değil, ‘piyasadan’ söz edilecek, jeopolitik unutulacak, emperyalizm kavramı ağza alınmayacak, ‘ulusal egemenlik’ hem hedef alınacak hem de küçümsenecek, savunular adeta suçlu konumuna itilecekti.

Böylece bütün ekonomiler, bütün yaşam dünyaları, bütün kültürler piyasa ilişkisine açılacak, –her şey, insanlık tarihi boyunca ortak ya da kutsal olarak görünen her şey– her etkinlik metalaşma sürecinin içine çekilecekti.

Artık egemen olan söyleme göre önümüzde hızla ekonomik ve siyasi olarak bütünleşen, kültürel olarak kaynaşan bir dünya vardı; devletlerin gücünü yitirmeye başladığı, dolayısıyla jeopolitiğin ortadan kalktığı, özgürlük, demokrasi ve barışın egemen olacağı yeni bir döneme girilmişti. Ancak, bu saptamaları izlemesi beklenen “İyi de bu yeni dönem nereye aittir? Nesi yenidir?” “Eskidiğinde buradan nereye gidilecektir?” gibi sorular çok ilginç bir biçimde, bir türlü gündeme gelmiyordu. Adeta artık yalnızca, kapitalizm, serbest piyasa ekonomisi, ‘küreselleşme’ vardı, bugün için ve her zaman için... Adeta başı olan ama

sonu olmayan, değişmeden büyümeye mahkûm bir zamanın, 'kötü sonsuzun'⁽¹⁾ içine düşmüştük. Francis Fukuyama adlı bir 'devlet entelektüeli' de zaten 'tarihin sonu'na geldiğimizi savunuyor muydu?

Ancak tarih, çok kaprisli bir sevgili gibidir. Kendisinden emin olunduğu anda beklenmedik bir kriz çıkarırverir. Küreselleşme iddiaları almış başını gider, artık bu kavram her şeyi açıklayan bir 'anahtar sözcüğe' dönüşürken, eskidiği, geride kaldığı söylenen şeyler geri gelmeye başladılar.

Küreselleşme denen şeyin ilk on yılına, 1990'lara bakınca, her birkaç yılda bir tekrarlanan, her tekrarlandığında çapı genişleyen şiddetli mali krizler görüyoruz: Meksika, Türkiye, derken Asya krizi... Rusya, Brezilya... Bu on yılın ikinci yarısında, Avrupa'nın kıyısında, Balkanlar'da kanlı savaşlar patlak verdi. ABD savunma entelijensiyası imparatorluktan (American Emporium), 'uluslararası terörizm'den söz etmeye, kaynak savaşları önemli bir ilgi alanı olarak öne çıkmaya başladı.

O yıllarda, Ortadoğu'da artan istikrarsızlıkların, nihayet çevre ülkelerini sarsan mali krizlerin kapitalizmin merkezlerine ulaşarak, borsalardaki sert düşüşlerle genelleştiğini görüyoruz. Yine o dönemde, 1990'ların son yılının son aylarında, 1999 Kasımı'nda, Dünya Ticaret Örgütü ilk toplantısını yaparken Seattle'da patlak veren kitlesel eylemle küresel çapta, yeni bir anti-kapitalist hareketin geri gelmesine şahit oluyoruz.

Bu hareket, 2000-2003 arasında Avrupa'ya ve dünyanın başka bölgelerine sıçrayarak devam etti. Ancak 2001 yılının 11 Eylülü'nde 'İkiz Kuleler'e yönelik terörist saldırısının yarat-

(1) Kötü sonsuz (*Schlechte Unendlichkeit*): Başı olduğu ama sonu olmadığı varsayılan bir sonsuz. Bir nitelik değişikliği getirmeden biteviye niceliksel olarak değişerek canavarlaşan bir süreç.

tığı iklimin rüzgârları ve nihayet 2003'te başlayan Irak'ın iş-galiyle birlikte sönümlendi. Benzer bir kitlesel muhalefet dal-gasının yeniden yükselmesi için en az yedi yıl beklemek gere-kecekti...

İki binli yıllara girdiğimizde, artık 'jeopolitiğin geri geldi-ği', yüz yıl öncesinin büyük borsa krizlerini izleyen büyük bu-nalımı andıran bir durumun gündemde olduğu, 'küreselleşme-nin meyvelerinin iyi dağıtılamadığı' konuşulmaya başlanmıştır. Gelir dağılımdaki bozulmalar artık uluslararası finansın gaze-telerinin sayfalarında günlük yorumların parçasıdır; kapitalist ekonominin zirvelerinde Bill Gates ve Ali Koç gibi isimler kapi-talizmden yakınmaktadır.

Artık, küreselleşmenin yeni bir şey olmadığı, daha önce ya-şanan bir döngünün tekrarı olduğu bilinçlere çıkmıştır. Şimdi, yine kendi çelişkileri altında, bir önceki küreselleşme dönemin-de olduğu gibi, çökme riski değerlendirilmekte, çökerse bir ön-ceki dönemde olduğu gibi yine büyük savaflara yol açmasından korkulmaktadır.

"Önünde durulamaz", "Engellenemez" iddiaları, yerlerini "Aman dikkat edelim de yine çökmesin" yalvarmalarına bırak-maya başlamıştır.

Bu korkulara, 2000'li yıllarda 'Büyük Ortadoğu Projesi', 'yükselen güçler', 'kaynak rekabeti', 'jeo-ekonomi' gibi kavram-lar eklenecek, Afganistan ve Irak gibi iki ülkenin devleti yıkıla-rak toprakları işgal edilecek, bu arada 'American Emporium' gibi kavramlar oluşacak; bugünün dünyası, dünün, 19. yüzyılın sonunda, gelişerek, 20. yüzyılın ilk yarısında iki büyük savaşa yol açan dünyasına giderek daha çok benzemeye başlayacaktır.

Küreselleşmenin, 1930'dan bu yana en sert krizi denen 'şey' 2007'de patlak verince resim tamamlandı. Bu resme bakanlar, şimdi 20. yüzyılın başını ve türlü ekonomik, siyasi, insani fela-

ketleri görüyorlardı. 2014 yılına gelindiğinde en önemli tartışma konularından biri de I. Dünya Savaşı, buna benzer bir felaketin tekrarlanma olasılığıydı.

1. Dünya Savaşı'yla noktalanın dönem aynı zamanda, jeopolitik ve modern emperyalizm kavramlarının neredeyse aynı yıllarda, 'Büyük Buhan'ın (1873-1888) hemen ertesinde ve ağırlığı altında doğduğu dünyayı işaret ediyordu.

Oysa o dünyaya benzer bir dünyanın şekillendiği konusunda korkutucu savlar; 2000'li yılların başında ortaya gelmeye başlarken, belki küreselleşme kavramı, giderek daha az kullanılıyor, jeopolitik kavramına daha sık rastlanıyordu ama uzun yıllardır ilk kez çok gerekli olduğu bir dönemde 'emperyalizm' kavramına ilişkin, genel bir suskunluk, kısmen 'ulusalcılık' suçlamasından, kısmen, 'küreselleşme' kavramının etkisiyle unutturulmuş olmaktan, kısmen dünyanın artık çok değiştiğine ilişkin bir inançtan dolayı egemenliğini sürdürüyordu.

Sonra dört gelişme, bu suskunluğun artık devam etmesinin olanaksız olduğunu ortaya koydu.

Birincisi; Rusya, Irak savaşının etkisiyle yükselen petrol fiyatlarının yarattığı gelirlerden yararlanarak toparlanmaya, askeri gücünü restore etmeye başlamıştı. Çin, dünyada yeni bir güç olarak yükselmiş, ekonomisinin hammadde, enerji ve gıda maddesi açlığını doyumak için 'modern emperyalizmin' tipik yöntemleriyle kapitalizmin ortaya çıktığı dönemden bu yana egemen olan Batılı güçlerin nüfuz alanlarında kendine yer açmaya başlamıştı.

Artık 'güçler dengesi'nin, 'jeopolitik oyunlar'ın dünyasındaydık. ABD, Çin'in genişleme, hegemonya inşa etme eğilimlerini engellemeye, bunun için, onu dünya ekonomisinin geçerli kurallarını kabul etmeye, var olan düzenle bütünleşmeye, düzeni stabilize etme konusunda sorumluluk üstlenmeye ikna etme-

ye çabalıyordu. Ancak Çin, kendi kurmadığı bir düzeni stabilize etmeye çalışmak yerine, kendi çıkarlarına daha uygun yeni bir düzen kurmayı amaçlıyor; “Çin, tarihin gördüğü en yaygın küresel ticari-askeri imparatorluğu inşa ediyordu.”⁽²⁾

Bugün de Çin; dünya yüzeyinde özellikle, ABD’li jeopolitik uzmanlarının, küreselleşmenin (merkezin) dışında kaldığını düşündükleri alanlarda (‘çatlakta’) yayılan yollar, demir yolları, limanlar, havaalanları, barajlar, petrol gaz boru hatları gibi altyapı yatırımları gerçekleştiriyor ya da planlıyor. Bunları inşa edecek mali kaynakları harekete geçiriyor; karşılığında, doğal kaynaklar, madenler, enerji havzaları alanlarında imtiyazlar elde ediyor; yeni uluslararası ittifaklar kuruyor. Bu ittifaklardan, bu ittifaklarla kurulan altyapıdan yararlanmak için gelen Çinli şirketler, Çin piyasalarında sıkışınca, dış pazarlara gitmeye çalışan girişimciler, mali yatırımcılar, işçi-uzman nüfusu, **bir ticari-diplomatik-kültürel ‘network’** inşa ediyor: Çin, kendi çıkarlarına uygun bir **küresel mekân** yaratıyor.

Çin’in oluşturmaya başladığı bu ‘network’ içindeki başlamış ya da planlanan projelere bakınca karşımıza, Güneydoğu Asya’dan Afrika’ya, Afrika’dan Latin Amerika’ya, Kuzey’den Güney Kutbu’na uzanan bir alan; bu alanda, Samoa’dan Rio’ya, St. Petersburg’dan Cakarta’ya, Mombasa’dan Vanuatu’ya, Çin’in Yiwu kentinden Madrid’e, Orta Çin’den Belçika’ya kadar uzanan ekonomik düğüm noktalarını birbirine bağlayan hızlı tren hatları, deniz yolları, limanlar, havaalanları ağı çıkıyor. Avrupa’da da Çin, Pire Limanı’nı genişletiyor ve yeniliyor.

Bu alan içinde, Pakistan’da planlanan 42 milyar dolarlık altyapı projesi, Çin’i Malaka Boğazı’nı kullanmaktan, dolayısıyla

(2) Steve LeVine, ‘China is building the most extensive global commercial-military empire in history’ Reuters 09.6.2015

la ABD'nin deniz yolları üzerindeki kontrolüne takılmaktan kurtarmayı amaçlıyor. Çin, ilk deniz ötesi askeri üssünü Aden Körfezi'nin Afrika kıyısında Cibuti'de açıyor. Çin ve Avrupa Birliği 250 millik bir hızlı tren projesinin finansmanı üzerinde anlaşılıyor.

Çin 'yeni' jeopolitiğin tüm araçlarını kullanıyor, internet üzerinden çaldığı bilgilerle askeri teknolojisini geliştiriyor; Çin Denizi'nde, üzerine askeri tesislerin kurulabileceği yapay adalar yaratarak alan hâkimiyetini artırıyor. Çin Asya Altyapı Yatırım Bankası, IMF'nin Çin parasını rezerv para olarak kabul etme olasılığını, jeopolitik adımları 'jeo-ekonomik' gelişmelerle destekliyor.

Böylece “Dünyanın ağırlık merkezi Batı'dan Doğu'ya doğru kayıyor” gözlemleri, “jeopolitik geri geldi”, “tarihe geri döndük” saptamalarıyla birlikte değerlendiriliyor, Batı savunma çevrelerinde gittikçe artan kaygılara yol açıyor.

İkincisi; 1990'ların sonunda ABD dış politika çevrelerinde neo-con (yeni-muhafazakâr) olarak adlandırılan militarist bir kesim, “Ekonomik gücümüz geriliyor ancak askeri gücümüz hâlâ rakipsiz” sonucuna varmıştı. “Dünyadaki üstünlüğümüzü buna dayanarak restore edelim” olarak özetlenebilecek bir savı öne sürüyor, ABD egemen sınıfları arasında hızla taraftar buluyordu.

Bu sav, “ABD aslında bir imparatorluktur” savıyla destekleniyordu. ABD'nin dünyanın kimi bölgelerine askeri müdahalede bulunacağına ilişkin işaretler birikiyordu. On bir Eylül 2001'de, New York'un mali merkezinde, ABD hegemonyasının simgelerinden biri olan Dünya Ticaret Merkezi'nin 'İkiz Kuleleri'ne yönelik terörist saldırı, ABD'nin yeni savunma stratejisi adı altında imparatorluk projesini fiilen uygulamaya koymasına için gereken fırsatı yarattı. Bu projenin ilk hedef olarak kendine 'Büyük

Ortadoğu' kavramıyla tanımladığı bir coğrafyayı, yeniden yapılandırılmak üzere seçmiş olması, ister istemez, emperyalizm tartışmasının ve teorilerinin canlanmasına yol açtı.

Üçüncü gelişme, adeta 'küreselleşmenin prototipi, dünyanın gelecekteki hali' olarak sunulan Avrupa Birliği ile ilgili. 2000'li yılların ilk on yılında patlak veren mali kriz Avrupa Birliği'ni vurunca, merkez ülkelerle çevre ülkeler arasındaki modern emperyalist ilişkilerin, çok büyük bir benzerinin, birliğin içine, üstelikte, işleyiş, hatta var olma koşulu olarak kurulmuş olduğu ortaya çıktı.

AB üyesi oldukları için kendilerini gelişmiş merkez ülke olarak gören kimi ülkeler aniden, bu birliğin içindeki ilişkinin 'çevre' ülkeler kısmında olduklarını, yıllardır kullandıklarını, egemenliklerini kaybetme durumuna geldiklerini görmeye başladılar. Bu durum en çarpıcı biçimde Yunanistan özelinde ortaya çıktı.

Almanya önderliğinde Troyka olarak bilinen İMEİ Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Komisyonu üçlüsü, Yunanistan'da, kemer sıkma politikalarına karşı yükselen tepki dalgasının üzerinde iktidara gelen sol reformist Syriza hükümetiyle alacaklılar adına yaptıkları pazarlıklarda son derece katı ve uzlaşmaz davrandı. Syriza beş ay direndikten sonra çekilecek bir yeri kalmayınca, Yunanistan ekonomisini ayakta tutabilmek için Troyka'nın tüm koşullarını kabul ettiğinde ortaya son derecede ilginç bir durum çıkacaktı:

Liberal, *New York Times*'ta Krugman "Bu, bir darbedir. Yunanistan'ın ulusal egemenliğinin imha edilmesidir" diyordu. Muhafazakâr *Daily Telegraph*'ta Evans-Pritchard'a göre, "Yunanistan'a işgal edilmiş düşman ülke muamelesi yapıldı; bir AB jandarmaları eksikti". *Foreign Policy*'de yazan Phillipe Legrain'in, 'Berlin Buldozeri ve Atina Yağması' başlıklı yazısı, "Almanya; de-

*mokrası, ulusal bağımsızlık gibi değerlerin üzerine bastı geçti, ar-
dında bir köle devlet bıraktı. Sırada hangi ülke var”* saptamasıyla
başlıyordu.

Avrupa Birliği böyle sarsılırken Avrupa’da küreselleşme ve
AB karşıtı bir halk muhalefeti dalgası; yabancı düşmanı, hatta
ırkçı, faşist partilere ilgi göstererek yükselmeye başladı. Bu dal-
ga, ilk meyvesini, Avrupa Birliği’nin merkez ülkelerinden birin-
de, (İngiltere) Avrupa Birliği’nden çıkma kararıyla sonuçlanan
halkoylamasıyla (Brexit) ortaya koydu.

Dördüncüsü; genelde radikal İslam ve terörizm, özelde IŞİD
olarak bilinen dinci ölüm kültürünün halifelik kurma iddiaları-
na ilişkindir. Bu modern halifelik, Irak ve Suriye topraklarında,
dünyanın gösteri toplumunun ekranlarında da yansıtılan ina-
nilmaz hunharlıkları sergileyerek egemenliğini kurmaya çalışı-
yordu. Kafa kesme, toplu idamlar, kafese koyup yakmalar, tank
paletiyle ezmelere ilişkin video klipleri, kadınların köle gibi alı-
nıp satıldığına ilişkin haberler, kurtulan tanıkların ifadeleri, ön-
ce interneti sonra gazete-dergi sayfalarını dolduruyor, birer pro-
paganda aracı olarak işliyor, on binlerce Müslüman genç dün-
yanın her tarafından, IŞİD’e katılmak için yollara düşüyordu.

IŞİD’in etkisi, Suriye ve Irak topraklarıyla sınırlı kalmıyordu.
Kuzey ve Batı Afrika’da, Afganistan’da, Yemen’de yeni örgütler
türeyerek halifeye sadakat deklare ediyor; IŞİD militanlarının,
Avrupa’da, Türkiye’de hatta Amerika’da gerçekleştirdikleri ey-
lemler yüzlerce cana kıyıyordu.

Rusya’nın IŞİD’le savaşmak, Esat rejimini korumak için
Suriye’ye gelmesiyle Batı’nın bu terörizm tehlikesine karşı,
özellikle Paris katliamından sonra, mücadele azmi birden art-
tı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, çok uzun bir süredir ilk
kez, tüm üyelerinin katılımıyla “Gereken her şey yapılmalıdır”
anlamında bir karar aldı.

